Lausunto
Outokumpu Oyj

14.11.2023

Outokummun näkökanta hiilirajamekanismiin

EU:n hiilirajamekanismi CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) – tärkeinä onnistumisen edellytyksinä epäsuorien päästöjen laskeminen mukaan sekä päästökertoimien oletusarvojen todenmukainen määrittely

Viite: **HE 52/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta ja Tullin hallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Taustatietoa

Outokumpu, joka on EU:n suurin ruostumattoman teräksen valmistaja, työllisti vuonna 2022 suoraan 8591 henkilöä. Yhtiön liikevaihto vuonna 2022 oli noin 9,5 miljardia euroa. Outokumpu toimitti noin 2,1 miljoonaa tonnia ruostumattomia terästuotteita sekä noin 0,4 miljoonaa tonnia ferrokromia, josta suurin osa käytetään yhtiön omassa tuotannossa. Outokummun Suomen tuotannosta viennin osuus on noin 95 %. Ferrokromi valmistetaan Kemissä sijaitsevasta EU:n ainoasta kromikaivoksesta louhitusta kromiitista, jonka hiilijalanjälki on jopa 70 % pienempi globaaliin keskiarvoon verrattuna. Kromi on olennainen seosaine ruostumattoman teräksen valmistuksessa, sillä kromi tekee teräksestä ruostumattoman.

Outokumpu on sitoutunut kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin, joiden tavoitteena on vähentää suoria, epäsuoria ja arvoketjun päästöjä 42 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2016 lähtötasosta. 88 % Outokummun suorista päästöistä kuului päästökauppaan vuonna 2022. Yhtiön toiminnoista päästökaupan piiriin kuuluvat Euroopassa sijaitsevat tuotantolaitokset, ja päästön hinta vaikutti myös sähkön hintaan välillisesti.

Outokummun kanta hiilirajamekanismiin

Outokumpu pitää hiilirajamekanismin tavoitetta estää hiilivuotoa ja edistää tasapuolisia toimintaedellytyksiä globaaleilla markkinoilla erittäin tärkeänä. Pitkällä aikavälillä hiilirajamekanismi (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) on parempi keino hiilivuodon ehkäisemiseksi EU:ssa verrattuna päästöoikeuksien ilmaisjakoon. Hiilirajamekanismin aloitus ensin raportoinnilla on Outokummun mielestä hyvä, koska se mahdollistaa mekanismin toimivuuden arvioinnin. Outokummusta oli myös tärkeää, että arvoketjun päästöt (Scope 3) otettiin mukaan kriittisten raaka-aineiden osalta.

Outokummun näkemyksen mukaan hiilirajamekanismin toimivuuteen tulee vaikuttamaan muutamat keskeiset seikat. Tällä hetkellä hiilirajamekanismi kattaa suorat päästöt (Scope 1) ja osan arvoketjun päästöistä (Scope 3). Olisi tärkeätä, että mekanismi ottaisi huomioon koko tuotteen hiilijalanjäljen (Scope 1, 2 ja 3). Erityisesti epäsuorien päästöjen puuttuminen (Scope 2) voi asettaa eurooppalaiset terästuottajat epäedulliseen asemaan, sillä sähkö aiheuttaa merkittävän osan teräksen päästöistä. Sähkön kulutus on erityisesti kierrätysteräksestä valmistettaessa korkeaa. Outokumpu käyttää teräksen valmistuksessa jopa 94 % kierrätysmateriaaleja, mikä mahdollistaa toimialan pienimmän hiilijalanjäljen yritykselle. Lisäksi Scope 2 puuttuminen hiilirajamekanismista vaikeuttaa merkittävästi eurooppalaisten ferroseostuottajien matalan hiilijalanjäljen tuottajien kilpailuasemaa kansainvälisillä markkinoilla.

Hiilirajamekanismiin sisältyy myös päästökertoimien oletusarvot, joita sovelletaan, mikäli maahantuoja ei ilmoita tietoja todellisista päästöistä. Maahantuojien voi kuitenkin olla erittäin haastavaa saada luotettavia päästötietoja toimittajilta. Täten tuontituotteiden todellisten päästöjen määrittely on epävarmempaa kuin ilmaisjaossa hyödynnetty laitoksen tuotantoprosessin päästöjen arviointi. Jos päästöjen oletusarvot jäävät liian mataliksi, on riski, että maahantuojilla ei ole kannustimia ilmoittaa todellisia päästötietoja.

Hiilirajamekanismilla voi olla vaikutuksia myös kauppavirtojen uudelleen järjestäytymiseen sekä maahantuonnin keskittymiseen. Yhtenä riskinä on myös maksujen kiertäminen siirtämällä tuotteen alkuperämaa maahan, jossa oletusarvot päästöille ovat pienemmät. Mekanismi voi myös vaikuttaa negatiivisesti vientiin, mikäli ilmaisjako päättyy myös niiden tuotteiden osalta, joita viedään Euroopasta muihin maihin. Tämä heikentäisi EU:n tuotannon kilpailukykyä markkinoilla.

Hiilirajamekanismi voi parhaimmillaan edistää ilmastotavoitteiden yhtenäistämistä ja hiilipäästöjen kansainvälisempää hinnoittelua. Tämä voisi vähentää hiilivuotoa ja päästökaupan aiheuttamaa kilpailukykyeroa globaalilla markkinalla. Mikäli hiilirajamekanismi ei toteudu toivotulla tavalla, se voi pahimmillaan kuitenkin lisätä hiilivuotoa, mikäli päästökaupan ulkopuolisille markkinoille syntyy paremmat edellytykset.

Outokumpu korostaa, että hiilirajamekanismin toimivuuden ja tasapuolisuuden varmistaminen on ensisijaisen tärkeää, jotta voidaan saavuttaa yhteiset ilmastotavoitteet ja samalla säilyttää Euroopan terästeollisuuden kilpailukyky globaaleilla markkinoilla.